
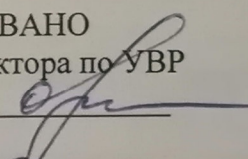

Муниципальное общеобразовательное учреждение «Большепаратская средняя общеобразовательная школа»

РАСМОТРЕНО
на заседании ШМО
Протокол №1
Руководитель ШМО

от « 10 » августа 2021 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР
Гаврилова О.Ю.

« 10 » августа 2021 г.

УТВЕРЖДАЮ
И.о. директора школы
Л.А.Томцева

Приказ от « 10 » августа 2021 г. №

Рабочая программа

Наименование учебного предмета Марий литератур

Класс 6 класс

Учитель Николаева Татьяна Николаевна

Срок реализации программы, учебный год 2021-2022

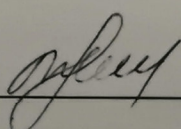
Количество часов по учебному плану всего 35 часов в год; в неделю 1 час

Планирование составлено на основе Программы по марийской литературе для учащихся 6 классов, рекомендованной Министерством образования Республики Марий Эл, Йошкар – Ола: Марий туньктыш институт, 2015 – 48 с.

(название, автор, год издания, кем рекомендовано)

Учебник Е. М. Иванова, Т.Н. Воронцова. Марий литератур. Кудымшо класслан учебник-хрестоматий. Йошкар-Ола, марий книга савыктыш, 2005ий. Марий Эл Республикысе образований министерстве темлен.

(название, автор, год издания, кем рекомендовано)

Рабочую программу составил (а) Николаева Т.Н.

Умылтарымаш

6-шо класслан марий литератур денем паша программем Федеральнй государственнй стандартлан кельштарен, марий йылме денем тун школлан примернй программе почеш возымо. Предметын тун учебник линийже - 6- шо класслан марий литератур учебник, авторышт – Е.М. Иванова, Т.Н. Воронцова Марий литератур денем паша программе йоча-влакын марий литератур денем шинчымашыштым келгемдыме, айдемын эстетический, этический ойыртемжым, чон-моторлыкшым шуарымаш, тыгак духовно-нравственнй воспитаниймогырым куштымаш амал денем возалтын.

Марий литературем тунуктымашын тун цельже: марий сылнымут гоч самырык тукумын уш-акылжым вияндаш, шонкален мошташ, шке йырысе пуртусым, шочмо калыкын, мер илышын ойыртемжым умылаш полшаш, поян шум-чон шижмашан, шочмо элжым да калыкшым пагалыше да йератыше, поро шум-чонан айдемым кушташ.

Тиде цельыш шуаш манын, тыгай задаче-влакым шындыме:

- тунемше-влакым марий да Российысе да тунямбал сылнымутан литератур денем палдараш, нуным тиде поянлык декешумандаш;
- йоча-влакым лудаш кумыландаш, литератур теорий гыч налме легенде, преданий, муро, темем ден идей, событий, поэме, ойлымаш ден повесть, сылнештарыме йен шинчымашым кучылтын, сылнымутан произведенийым чыламогырымат лончылаш да тудлан акым пуаш, шке шонымашым каласаш, турле научно-популярнй литератур, справочник денем пайдаланаш, шкевуя пашам ышташ да шинчымашым погаш кумылангдаш;
- литератур йылмым тичмашын да пайдалын кучылт мошташ тунукташ;
- удыр ден рвезе-влакын творчествоштан одарланаш йеным ышташ, нунын ончыкылык илышыштым шочмо калыкын пурымашыж денем кылдаш полшаш.
- илыш нерген шонаш да тудым кузе чын илен лекмем нерген шонаш тарата.
- йочан илыш умылымашыжым келгемдаш, эстетикем шижмашыжым шараш.

5-ше классыште программем тыгай ужаш-влакым пуртымо:

Калык ойпого: легендем ден преданий, муро-влак

Автор-влакын возымо повесть ден ойлымашышт, почеламутышт-влак, поэме-влак

Совет кучем жапысе марий сылнымут.

Кызытсем марий литератур

6-шо классыште калык ойпого поянлык кумдам верым налеш. Пона тушкам ыштат шочмо литературлан негызым пыштыше сылнымут мастар-влакын творчествошт, нунын коклаште 20-шо йлласем марий ялын илышыжым, граждан сар жапысе историйын ойыртемже, йоча-влакын илышыштым суретлыше, калык илыш-йулам негызеш чоналтше да

пуртус теме дене кылдалтше турло жанран, чон моторлыкым, романтика шўлыш дене, шуко палаш тыршыме кумыл дене шындаралтше произведений-влак.

6-шо классыште тунемше-влак устан да сылнын лудмо техникым вияндышаш, лудмо произведенийлан планым чонен да каласкален моштышаш, произведенийын тўн геройжылан характеристикым пуышаш, произведенийым лончылмаште ойыртемалтшаш.

Литератур теорий гыч легенде, преданий, муро, теме ден идей, событий, поэме, ойлымаш ден повесть, сылнештарыме йен нерген тунемше-влак палышаш улыт.

6-шо классыште марий литератур урокышто могай УДД шуаралтеш?

Личностный УУД

Сылнымутан произведений -влак гоч самырык тукумым илышым чын умылаш, Родинын пайдале енге лияш, шўмбел мландым да шочмо калыкым алал кумылын, шокшын йераташ туныкташ, Россий элнам утыр тўзандаш кумыландымаш.

Тунемше -влакын кутырымо да возымо йылмыштым виянден, келгемден толмаш.

Марий калыкын курым дене аралтше йўлажлан да ойпогыжылан энертен, поро ден осалым ойыраш сылнымутан произведений полшышаш.

Тунемше -влакын шочмо марий йылме деке поро да пагалыме кумылым марий литератур шке сылнымутшо гоч лукшаш.

Регулятивный УУД

Писатель-влакын сылнымутышлан энертен, шкевужа почеламутым, кўчык ойлымашым возаш туныктымаш. Текстым лудын, тўрло йыжынан проблемым муын мошташ, нелылык гыч лекташ йеным кычалаш да тудым сенаш туныкташ. Шке шонымашыш шуаш, чын корным кычалаш да муын мошташ полшаш.

Шкевужа шымлымаш пашам шукташ да иктешлымашым ышташ, шке творческий сынан пашам аклаш туныктымаш.

Кеч-могай творческий пашам вес творческий паша дене танастарен саемдаш.

Познавательный УУД

Марий писатель-влакын возымаштышт нелталме проблемым муын мошташ да тудо пагыт дене кылден мошташ туныктымаш.

Кеч-могай произведенийым анализироватлаш тунемшаш улыт:

- идей да темым чын муын моштышаш;
- сылнымут произведений могай жанрлан энертен возалтмым тунемше палышаш;

- герой-влаклан характеристикым пуышаш;
- икмыняр произведений дене танастарен да шымлен лончылышаш.
- тўрле серастарыме йёным кычалаш тунемшаш;
- критический статья-влаклан энертен, тўрле произведенийлан акым пуаш туныктымаш.

Коммуникативный УДД

Арун да яндарын лудаш туныктымаш, лудын лекмеке, содержанийым почын пуэн кертшаш;

Сылнымутлан энертен, кўчыкын да раш каласкален кертшаш, иктешлымашым ыштен моштышаш, йодышлан раш вашмутым почын пуышаш, монологан але диалоган текстым ыштен моштышаш.

Тўрле сообщений дене йолташ –влакым презентаций, доклад гоч палдарен кертшаш.

Тўшка вий дене произведений гыч ужашым модын моштышаш улыт.

Тўрле сынан ойлымашым возаш туныктымаш.

6-шо классыште марий литератур урокын личностный лектышыже:

Шочмо калыкын илыш йўлаж ден илыш ойыртемым, чон поянлыкшым, шке калыкшым да шочмо кундемжым йератыше, шочмо калык деке поро шонымашан да яндар шўм-чонан улмыж дене ойыртемалтшаш.

Ешартыш шинчымашым погымо семын тўрле мутер ден да справочник дене пашам ыштен моштышаш.

Метапредметный лектышыже:

литературышто пуымо проблемым умылен, материалым кышкарлен моштышаш, мутланыме, каласкалыме да возымо ойышто шке шонымашым чын умылтарен, тунемме произведенийлан иктешлымашым ыштен моштышаш;

тунемме произведенийым шкевуя лудын, чын умылен да тўн шонымашыжым ойырен моштышаш,

Предметный лектыш семын ойырыман:

шинчымашым погымаште:

-сылнымутан произведенийыште тўн проблемым ужын да аклен мошташ,

- литератур произведений да тудым возымо жап кокласе кылым умылымаш,

- литератур произведенийым лончылен мошташ, могай жанрыш пуремыжым ончыктен кертшаш, темым да тўн шонымашыжым палемден кертшаш,

-произведенийын сылнештарыме йёнжым ончыктен моштышаш

уш-акылым да шўм-чон яндарлыкым шуарымаште:

- шочмо калыкнан илен толмо корныжым, ойыртемалтше койыш-шоктышыжым, корго чон-моторлыкшым, тўвыражым, йылме вий-куатшым, поян вершоржым шижын да ужын моштымаш,

- сылнымутан произведений-влак деке шке кумылым ончыктышаш, нунылан акым пуышаш;

- литератур произведений нерген шке шонымашым каласен моштышаш;
- авторын позицийжым умылышаш да тудын деке шке кумылым ончыктышаш;

коммуникативный

- түрлө жанран произведений-влакым колыштын да лудын умылышаш;
- шочмо йылмын мут поянлыкшым да текст гыч цитатым кучылтын прозаический произведенийын содержанияжым калскален моштышаш; лудмо але колыштмо текст почеш йодышлан вашмутым пуышаш; монолог ден диалогым чоңгышаш;
- тунемме произведений-влакын тематикыштым да проблематикыштым лончылымаш дене кылдалтше сочиненийым возен кертшаш, классыште да монгыште возымо творческий пашам шуктышаш.

эстетический:

- сылнымутан литературым мут искусствын кончышыжо семын умылышаш;
- литератур произведений-влакым эстетике могырым аклышаш;
- сылнылыкым ужын да шижын моштышаш;
- сылнештарыме йен-влакын верыштым умылышаш.

Марий литератур дене налшаш шинчымашын содержанияжы

Калык ойного. Калык лирике. Лирике нерген туналтыш умылымаш. Калык лирикые калыкын туняумылымашыжым, койыш-шоктышыжым, илыш йулажым, кумылжым почын пуымыжо, айдемын чон корго моторлыкшым, уш-акыл поянлыкшым ончыктымыжо.

Тоштые%о ой. «Кавасе удыр – кутучо». Мифыште марий калыкын туняончалтышыже, илышумылымашыже, пуртус дене кылже. Поро ден осалын вашпижмышт, вужа-ваш шогымышт.

«Илыше кў» легенде. Легенде-калык устный творчеством ойыртегалтше видше: исторический але шонен лукмо событий нерген сылнымут каласкалымаш.

«Акпарс» преданий. Преданий – ик тукым гыч вес тукымыш историйысе событий-влакым устно калскалымаш. «Акпарс» преданийыште ончыктымо исторический событий-влак

Муро-влак. Муро-сем да мут дене каласыме произведений. «Ошвичынат келгыжым шинчем ыле гын...», «Вўдше йога, серже кодеш», «Коремжат келге, вўдшат уке...», «Эр кечыже лектеш йошкарген» калык муро-влак, нунын нравственный негызышт.

А.Спиридонов, А.Мокеев «Югорно» (18 муро). Поэт-влак нерген кучык ой. Эпосысо Пампалчын эрык да йоратымаш верч пенгыдын шогымыжо, осал вий ваштареш кучедалмыже.

«Калевала». Эпосышто сандалыкын да Мландын шочмыжым финно-угор калык-влакын туняумылымашыштлан негызлен суретлымаш.

А. Мичурин-Азмекей. Пўртўс мурызо. «Керем о%ого» ойлымаш.

В. Иванов. Писательдын литератур творчествош толмо корныжо. Йоча психологийым сайын палымыже. «Вўдше келге, серже тура» повесть.

Г. Матюковский. Поэт нерген ой. «Петю» поэме –шочмо элым да калыкым йератыме нерген произведений.

Н. Лекайн. Писатель нерген ой. «Шертнье надыраш» повесть ыште йоча-влакын келшен, икте-весыштым умылен илымышт, ялысе пашалан шўман лийын кушмышт.

Семён Николаев. Поэт нерген ой. «Ик пуше%оге ок ыште пўртўсым» почеламутын нравственный негызше, патриотический сынан улмыжо. «Кугешна лумжо дене марий» поэтын шочмо калык дене кугешнымыже, тудым аклыме кумылжо.

А.Иванова «Ойлат каяш гын мланде тфрыш». Шочмо кундемым моктен мурышо поэтесса. Почеламутышто шочмо кундем, ача-ава сурт дене кугешнымаш кумылым ончыктымаш.

Г.Сабанцев «Шочмо пыжаш». Кажне айдемылан шочмо верын шерге улмыжо, чон ласкалыкым, вийым, творчестволан ушаным да энертышым пуэн шогымыжо.

Мустай Карим «Куэ лышташ нерген». Почеламутышто Россий калык-влакын иза-шольыла келшен илымыштым суретлымаш.

В.Сапаев «Мом каласет, Миля?» повестьыште йоча-влакын тушкан келшен илымыштым, пайдале мер пашам шуктен шогымыштым, пашаш шуаралт кушмыштым суретлымаш.

И.Горный «Мый фдем». Почеламутышто пашан верже да кулешлыкше нерген шонкалымаш.

Наизусть тунемаш произведений-влак:

«Вўдше йога, серже кодеш» муро.

Г. Матюковский. «Петю» поэме гыч ужаш

С. Николаев. «Ик пушенге ок ыште пўртўсым»

А.Иванова «Ойлат каяш гын мланде турыш».

Г.Сабанцев «Шочмо пыжаш».

Мустай Карим «Куэ лышташ нерген

Срок	уро	Урокын темыже	Урокын типше	Тунемше мом ыштышаш	Модай лектышым вучыман		
					предметный	метапредметный	личностный
	1	Ончылмут Калык ойпого. Калык лирике.	Комбинирован ный урок У шинчыма- шым налме урок.	Теме почеш у шинчыма- шым налшаш. Учебни- кысе текстым умылаш тыршен лудшаш. Ончыч лудмо книга нерген мутланышаш. Калык муро- влакым лудшаш да темыштым рашемден кертшаш. Шкегыч икмыняр калык мурым каласен кертшаш.	Книга дене пашам ышташ тунемшаш Калык мурын сылнылыкшым умылаш тыршышаш. Муро- влакым тематика дене шеледаш тунемаш	кѣлеш книгаг кушто муаш лиймым палышаш. Йодышым шындышаш да туд- лан вашмутым шке кычалшаш. Шонен лудаш тунемшаш. Посна ой почеш монолог сынан тек- стым чо%оен кертшаш	Тунемаш, лудаш кѣлешлыкым умылышаш. Шкетын да тѣшкан паша ыштен кертме нерген умылышаш.
	2	Муро-влак.	Урок деч ордыжт ^о лудмо произведений- влакым лончылымо урок.	Ешартыш источникласе текстым шымлен лудшаш. Муро-влакым кѣлеш интонаций дене лудшаш.	Ешартыш источник дене паша ышташ тунемшаш. Муро- влакын содер-ым ойыркален моштышаш.	Шонен лудаш туне- маш. Калык мурым умылтарен, монолог да диалог сынан текст-влакым чо%оаш тунемшаш.	Калыкын акрет годсек ушан, моторлыкым умылен моштышо улмыжым шижшаш.
	3	Тоштые%о ой «Кавасе ѣдыр - кѣтѣч ^о » миф	У шинчыма- шым налме урок.	Ешартыш источник почеш текст дене палы-ме лийшаш. Текстым умылаш тыршен лудшаш але колыштшаш. Текст- лан планым чо%оышаш.	Ешартыш источник дене паша ыштышаш	Шарнаш тыршен лудшаш да колыштшаш	Калыкын акрет годсек ушан ул- мыжым, поро ден осалым ойырен моштымыжым шижшаш.
	4	«Илыше кѣ» легенде	Шинчымашым пенгыдемдыме урок.	Легендым йукым чын шынден лудшаш, Чумбылатын да йоча- влакын койышыштым умылтарен кертшаш.	Текстым выразительно лудмо навыкым вияндышаш.	Пашан чын але чын огыл корно дене кайымыжым шиж- шаш. Шуко вашмут гыч кулешанжым ойыренмоштышаш Монолог сынан	Шке вийлан, палымашлан ушанышаш.

							текстым чоңышаш	
		5	Акпарс нерген преданий Акпарсын образше	У шинчыма-шым налме урок.	Произведенийыште ончыктым о историй событийым палышаш. Кок произ-ым, кок образым танастарен, икгайлык ден ойырте-мым ончыктышаш.	Произведений да герой-влакым танастарен лончылышаш.	Шке шонымашым ушандарен умылтарен кертшаш.	Калыкын илышыж нерген шонышо ен-влак талешкыш савырнат – ойым умылышаш.
		6	Шке семын лудмым кана-шымаш. М. Казаков. «Акпарсын маршыже» «Болтуш».	Урок деч ордыжто лудмо произведений-влакым лончылымо урок	Кажне йочалан посна пуымо произведений-влакым лончылышаш – темыже, т% шонымашыже, герой-влакше, сюжет корнын виянмыже.	Шкет енлан пуымо посна пашам шуктышаш.	Темлыме текстыште кулеш информацийым шке семын кычал мушаш.	Йолташ-влак ончылно шкем пенгыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш.
		7	А.Спиридонов, А.Мокеев «Югорно» эпос (18 мур)	У шинчымашым налме урок.	Ешартыш источник дене пайдаланен, эпосын текстшым йукым чын шынден лудшаш, але умылаш тыршен колыштшаш.	Йукым чын шынден лудшаш. Кулеш верым ойырен луктын каласкалышаш.	Герой-влак нерген ойлымо годым текстысе цитате дене пайдаланен моштышаш.	Шке эрыкше да йоратымаш верч айдеме кучедал моштышаш – шонымашым умылышаш.
		8	«Калевала» карело-финн эпос гыч 1-ше рун (А.Иванова кусарен)	У шинчымашым налме урок.	Ешартыш материал почеш произведенийын содер-же дене палыме лийшаш. Тун герой-влакын койыш-шоктышыштым лончылышаш.	Тушка енлан пуымо пашам шуктышаш. Шке семын иктешлен моштышаш.	Темлыме текстыште кулеш информацийым шке семын кычал мушаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш.
		9	В.Иванов «Вўдш ^о келге, серже тура»	У шинчымашым налме урок.	В.Ивановын илыш корныж дене палыме лийшаш. Текстлан планым чоңышаш. Произведенийын содер-же дене, геройжо-влак дене палыме лийшаш. «Поран» ужа-шым лудын лончылышаш.	Хронологий таблицын кулешлыкшым умылышаш. Лудмо навикым вияндышаш. Повесть чоңалтме ойыртемем палышаш.	Шке пашалан акым пуэн моштышаш. Мучашлен иктешлен моштышаш.	Вий дене талырак йолташ весым чаманен моштышаш – шонымашым умылышаш.
		10	В.Иванов «Вўдш ^о келге,	Шинчымашым пенгыдемдыме	Йоча-влаклан шеледен пуышаш йодыш-влак:	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен	Текст гыч кулеш верым каласкалыме	Сар путынь илышым луга,

			серже тура»	урок.	1. Мундыр вер гыч толшо-влакым молан сурт еда шеледат? 2. Ондремытын суртышт да порткоргышт могай? 3. Эстоний да Й-Ола нерген йоча-влак кузе ойлат? 4. Йоча-шамыч кузе модыт? 5. Суртышко могай ойган увер толеш?	лудшаш. Текстлан планым ыштышаш	годым цитатым чын ойырен моштышаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш.	чылам пиалдымым ышта – шонымашым умылаш.
	11	В.Иванов «Вўдш ^о келге, серже тура»	Шинчымашым пенгыдемдыме урок.	Повестын содержанияже дене пашам шуйымаш	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Текстлан планым ышташ.	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годым цитатым чын ойырен моштышаш. Иктешлы-машым ышташ тунемшаш.	Енын куанжат илаш вийым пуэн кертеш шонымашым умылышаш.	
	12	Г.Матюков-ский «Петю» поэме	У шинчымашым налме урок.	Учебникысе текстым умылаш тыршен лудшаш. Хронологий таблицым ыштышаш. Поэмын содержанияйжым умылышаш.	Хронологий таблицын кулешлыкшым умылышаш. Йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш.	Поэме текстым йукым вашталтен лудшаш. Текст содержанияй почеш иктешлымашым ыштен моштышаш.	Айдемем изинекак шкенжым шуарышаш – шонымашым умылышаш.	
	13	Г.Матюков-ский «Петю» поэме	Шинчымашым пенгыдемдыме урок	Текстым йукым чын шынден лудшаш. Партитурым ыштышаш. Литератур теорий гыч шинчымашым налшаш.	Йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш. Литератур теорий гыч шинчымашым палышаш.	Поэме текстым йукым вашталтен лудшаш. Текст содей почеш иктешлымашым ыштен моштыша.	Шочмэлым, воктенысе йолташ-влакым чаманыше да йоратыше айдеме уке лиймекшат калык шумышто илаш туналеш-шоныма-шым умылышаш.	
	14	«А.Матросовын подвигше» текст	Йылме лывыртыме урок	А.Матросовын подвигше нерген палышаш. Тудын корныж дене кайыше З.Прохоров, К.Кутрухин, В.Соловьев нерген шин-	Турло источник дене пайдаланен моштышаш. Илышысе суретым литератур текст дене кылден	Кулеш информацийым тушкан але шке семын кычал мушаш. Ямдылыме	Шочмыэлын историйжым, тудын тале енже-влакым палыман, пашашт дене	

				чымашым налшаш. Нунын подвигыштым «Петю» поэмысе геройым ончыктымо дене танас-шаш. Возышаш планым чонышаш	моштышаш.	пашан ситыше улмыжым шке умылышаш	кугешныман-шонымашым умылышаш.	
		15	Н.Лекайн «Шо-ортнь° падыраш» повесть	У шинчымашым налме урок.	Писательын илыш корныжым палаш. Хронологий таблицым ыштышаш. Лудмо ужашлан планым ыштышаш.	Тунемме произведений-влак почеш иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыштышаш.	Хронологий таблицым кучылт моштышаш. Ыштыме пашам шке аклаш тунемшаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгы-дын кучышаш, йыл-ме этикетым шуктышаш. Йолташын ойжым колын моштышаш.
		16	Н.Лекайн «Шортньо падыраш» повесть	Шинчымашым пенгыдемдыме урок.	Кум группылан шелалтын, ужаш-влакым лончылышаш: тун содерий, идей, герой-влак; текстлан план. Ыштыме пашам йоча-влаклан умылтарышаш.	Тунемме произведений почеш иктешлымашым ыштышаш. Текстлан плпным чонен моштышаш	Лудмо годым кулеш информацийым шарнаш тыршаш. Шындыме йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш.
		17	Н.Лекайн «Шортньо падыраш» повесть	Шинчымашым пенгыдемдыме урок.	Шындыме йодышлан вашмутым кычалшаш. Пашам группышто але шкет ышташ лиеш.	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш	Марий йылме поянылыкым ойлымаште кучылт моштышаш. Ыштымеп пашам шке аклаш тунемшаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш.	Сылнымутан литур шуко нерген шонаш туныкта, ятыр шинчымашым пуа. Садлан тудым эреак лудын шогыман – шонымашым умылышаш.

18	Н.Лекайн «Шортньо падыраш» повесть почеш «Сар жапысе йоча-влакын пашашт» текст	Йылме лывыртыме урок	Путынь повесть почеш йоча-влакын пашашт нерген пален налмым иктешлышаш. Возышаш текстлан планым чонышаш. Шке гыч текстым возен моштышаш	Тунемме тект гыч кулеш верлам ойырен моштышаш.	Текстла гыч кулеш информацийым налын моштышаш. Герой-влакын койыш-шоктышыш-тлан, ыштыме пашаштлан акым пуэн кертшаш	Ыштыме паша сар мучашым лишемдаш полшен, калык дене икгай шонымашым ончыктен.
19	В.Юксерн «Атаманыч» повесть.	Урок деч ордыжышто лудмо произведенийы м лончылымо урок	Йоча-влаклан темлыме йодыш-влак: 1. Молан Мишам Атаманыч манаш туналыныт? 2. Кузе Миша пограничник-влак деке логалын? 3. Кузе рвезе маска дене вашлийын? 4. Могай амал дене рвезе уэш шочмо школышкыжо логалеш	Палыдыме текст дене паша ыштыме навыкым вияндышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Шке шонымашым ушандарен, монолог семын ойлен моштышаш.	Тушка пашан онай да кулешан улмыжым умылышаш.
20	«Сар йочалан могай нелылыкым да ойгым конда?» текст.	Йылме лывыртыме урок	Лудмо произведений-влакым иктешлышаш, герой-влакын илышыштышт сарын вержым аклен ончышаш. Возышаш текстлан планым чонышаш.	Икмыняр текстым темышт дене кылдышаш, герой-влакын илышышт гоч сарын шучкылыкшым ончыктен моштышаш.	Текстла гыч кулеш информацийым налын моштышаш. Герой-влакын койыш-шоктышышт-лан, ыштыме пашаштлан акым пуэн кертшаш.	Сар кугыенлан веле огыл, йочаланат кугу ойгым конден. Тыныс илыш веле айдемым пиаланым ышта – шонымашым умылаш.
21	С.Николаев «Ик пушенге ок ыште пуртусым» почеламут.	У шинчымашым налме урок	С.Николаев нерген учебникысе статья лудшаш да тс%ожым шарнышаш. Хронологий таблицым ыштышаш. Почеламутым сылнын лудшаш.	Йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш. Текст гыч кулеш верым ойырен луктын моштышаш. Текстын темыж ден идейжым ончыктышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым шарнышаш. Поэзий йылмым шымлаш ткнемшаш	Ваш келшен илымаште гына чылажат тузлана – шонымашым умылаш
22	С.Николаев «Кугешна лумжо денем арий»	У шинчымашым налме урок	Почеламутым йукым чын шынден лудшаш. Поэзий текстын темыже, тун	Йодышлан чын да раш вашмутым пуышаш. Текст гыч кулеш верым	Лудмо але колыштмо годым кулеш	Шочмо калык дене кугешнышаш.

			почеламут		шономашыже	ойырен луктын моштышаш. Текстын темыж ден идеяжым ончыктышаш.	информацийым шарнышаш. Поэзий йылмым шымлаш ткнемшаш	Шочмыэлым йоратымаш
		23	А. Мичурин-Азмекей «Керем онго»	У шинчымашым налме урок	А.Мичурин-Азмекей нерген учебникысе статья лудшаш да тунжым шарнышаш. Ойлымашым йукым чын шынден лудшаш	Текст гыч кулеш верым поснак умылаш тыршен лудшаш. Текстлан планым ышташ.	Текст гыч кулеш верым каласкалыме годым цитатым чын ойырен моштышаш. Иктешлы-машым ышташ тунемшаш.	Шонгыен ден самырык рвезе кокласе кылым шижын моштышаш.
		24	Шке семын лудмым канашы-маш. М.Азме-кей «Оланге ден шеренге», Ю.Артамонов «Чодыра орол»	Урок деч ордыжто лудмо произведений-влакым лончылымо урок	Кажне йочалан посна пуымо произведений-влакым лончылышаш – темыже, тун шономашыже, герой-влакше, сюжет корнын вианмыже.	Текстым лудмо але колыштмо годым кулеш информациейм ойырен мушаш. Шкет енлан пуымо пашам шуктышаш.	Темлыме текстыште кулеш информациейм шке кычал мушаш. Лектын кертше йодышым шижшаш	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш.
		25	Лирический сурет «Сусыр кайык (янлык) але «Тодылмо укш (пеледыш)»	Йылме лывыртыме урок	Возышаш темым ойырышаш. Чонышаш текстлан планым ыштышаш. Шономашым радамлен возышаш.	Шке семын возымо навыкым виандышаш.	Марий йылме поянлыкым ойлымаште кучылт моштышаш. Ыштымеп пашам шке аклаш тунемшаш. Иктешлы-машым ышташ тунемшаш.	Изинек пуртус деке шуманман, тудын сылнылыкшым ужман, поянлыкшым аклыман.
		26	А.Иванова «Ойлат, каяш гын мланде турыш» почеламут	У шинчымашым налме урок	Ешартыш лит-ур почеш поэтын илыш корныж нерген информацийым налшаш. Почела-мутын темыж ден идеяжым рашемдышаш. Текстым сылнын лудаш тунемш	Почеламутым лончылаш тунемшаш. Лудаш полшышо партитурым ыштышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информациейм налын моштышаш. Йукым чын шынден лудын моштышаш.	Шочмо вер деч мотор да лишыл нимат уке – шономашым умылышаш.

	27	Г.Сабанцев «Шочмо пыжаш» почеламут	У шинчымашым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж нерген информа- цийым налшаш. Почела- мутын темыж ден идей- жым рашемдышаш. Текстым сылнын лудаш тунемшаш.	Почеламутым лончылаш тунемшаш. Лудаш полшышо партитурым ыштышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Йукым чын шынден лудын моштышаш.	Шочмо вер илы- шыште эн шерге. Тудо шкеж деке шупшеш, илаш вийым пуа, творчес-твылан ушаным пуа – шонымаш-влакым умылышаш.
	28	Лирический сурет «Шочмо ялем (суртем)» текст.	Йылме лывыртыме урок.	Возышаш темым ойырышаш. Чонышаш текстлан планым ыштышаш. Шонымашым радамлен возышаш.	Шке семын возымо навыкым вияндышаш.	Марий йылме поян- лыкым ойлымаште кучылт моштышаш. Ыштымеп пашам шке аклаш тунем- шаш.Иктешлымашы м ышташ тунемшаш.	Шочмо монго деч лишыл да мотор туняште нимат уке – шонымашым умылышаш.
	29	Мустай Карим «Куэ лышташ нерген» почеламут	У шинчымашым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын илыш корныж нерген информа- цийым налшаш. Почела- мутын темыж ден идей- жым рашемдышаш. Текстым сылнын лудаш тунемшаш.	Почеламутым лончылаш тунемшаш. Лудаш полшышо партитурым ыштышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Йукым чын шынден лудын моштышаш.	Келшымаш, икте- весым жаплымаш – илыш символ – шонымашым умылышаш
	30	В.Сапаев «Мом каласет, Миля?» повесть	У шинчымашым налме урок	Писательын илыш корныж нерген текстым шарнаш тыршен лудшаш але колыштшаш. Шындыме йодышлан вашмутым чын да раш пуышаш. Лудмо ужашлан планым ыштышаш.	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен, иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш	Марий йылме поянлыкым ойлымаште кучылт моштышаш. Ыштымеп пашам шке аклаш тунемшаш. Иктешлымашым ышташ тунемшаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгыдын кучышаш, йылме этикетым шуктышаш. Йолташын ойжым колышт моштышаш.
	31	В.Сапаев «Мом каласет, Миля?» повесть	Шинчымашым пенгыдемдыме урок.	Шындыме йодышлан вашмутым кычалшаш. Пашам группышто але	Тунемме произведений гыч кулеш верым ойырен,	Марий йылме поян- лыкым ойлымаште кучылт моштышаш.	Иктанаш-влак ончылно шкем пенгыдын

					шкет ышташ лиш.	иктешлымашым ыштышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш	Ыштымеп пашам шке аклаш тунемшаш. Иктеш-ым ышташ тунемшаш.	кучышаш, йылме этикетым шуктышаш. йолташын ойжым колышт моштышаш.
		32	В.Сапаев «Мом каласет, Миля?» повестьше почеш «Юра ден Толя йолташ лийын кертыт мо? шонкалымаш текст	Йылме лывыртыме урок	Возышаш текстлан планым чонышаш. Повестьысе герой-влак нерген пален налме шинчымашым иктешлышаш. Сылнымут полшымо дене шонымашым радамлен возышаш.	Сочинений возымо навыкым вияндышаш. Текстлан планым ыштен моштышаш.	Марий йылме поянылыкым возымаште кучылт моштышаш. Ыштыме пашам шке аклаш тунемшаш. Иктеш-шым ышташ тунемшаш.	Литератур герой-влакым танастарышаш, умбакыже нунын денем о лийын кертме нерген шонкалышаш.
		33	И.Горный «Мый удем» почеламут	У шинчымашым налме урок	Текст гыч кулеш информацийым ойырен луктын шарнаш тыршышаш. Почеламутын темыже ден идеяжым рашемден кертшаш.	Почеламутым лончылымо навыкым вияндышаш	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш	Шке ончылныжо цельым ужшо айдеме кечкунамат
		34	Урок деч ордыжышто лудмо произведений В.Исенеков «Ямбердинын дневникше»	Урок деч ордыжто лудмо произведенийым лончылымо урок	Текст гыч кулеш информацийым ойырен луктын шарнаш тыршышаш.	Палыдыме текст дене паша ыштыме навыкым вияндышаш.	Лудмо але колыштмо годым кулеш информацийым налын моштышаш. Шке шонымашым ушандарен, монолог семын ойлен моштышаш.	
		35-36	Ешартыш жап.	Урок-влакым шонымо семын кучылташ лиш.				